

Krav på åtgärd av förskoleverksamhet förenat med vite

Björknäs 1:34, Eklunda Förskola, Eklundavägen 9

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) beslutar följande villkor för kommunstyrelsen i Nacka kommun, organisationsnummer 212000-0167, angående verksamheten Eklunda förskola på fastigheten Björknäs 1:34:

1. Verksamheten förbjuds att ha aktiviteter för barn i rum, där förskolan inte kan visa att tillräcklig mängd uteluft tillförs direkt till varje av dessa rum eller på annat sätt kan visa att uteluft tillförs varje av dessa rum på ett likvärdigt sätt.

Med ”tillräcklig mängd uteluft” menas att det ska tillföras minst 7 liter uteluft per person som normalt sett vistas i rummet samtidigt, samt ett tillägg på 0,35 liter per sekund och kvadratmeter golvyta. Detta gäller som minimum vid stillasittande sysselsättning.

För att det ska framgå att punkt 1 uppfylls så behöver punkt 2 nedan redovisas.

2. Luftflödena (till- och frånluft) ska för varje rum där barn normalt vistas redovisas i ett luftflödesprotokoll. Ventilationens dimensionering och rummets användning ska redovisas på en ritning med nedanstående uppgifter:
 - Hur många personer som uteluften är dimensionerad för i varje rum, där barn normalt vistas varaktigt i.
 - Hur många personer som normalt använder varje rum samtidigt.
 - Varje rums golvyta (kvadratmeter).
 - Rummets benämning, enligt luftflödesprotokollet som ligger till grund för siffrorna.

Redovisningen ska vara miljöenheten tillhanda senast 24 månader från det att beslutet vunnit laga kraft.

Förbudet gäller **från och med 24 månader från det att beslutet har vunnit laga kraft.**

Förbudet är förenat med ett löpande vite om 500 000 kronor per halvår så länge punkterna 1 och 2 ovan inte är uppfyllda. Vitet är 450 000 kronor för punkten 1 och 50 000 kronor för punkten 2.

Beslutet gäller omedelbart även om det skulle överklagas.

Information/definitioner

* Om ventilationen i ett rum är för lågt dimensionerad så är det inte tillåtet att planera att de används så att barn vistas där. Däremot är det inget förbud mot att rummet används för andra ändamål, till exempel som förråd eller liknande.

* Med stillasittande sysselsättning avses sådan verksamhet där barnen inte ”springer” utan står, går, kryper eller sitter. Vid ”spring” krävs mer uteluft än vid stillasittande sysselsättning.

* Det antal personer som uteluften beräknas räcka till ska avrundas nedåt till närmaste heltal.

Exempelvis: I ett rum där uppmätt uteluft beräknas räcka till 6,8 personer får högst 6 personer (barn som pedagoger) normalt vistas vid stillasittande sysselsättning.

Formeln som ska användas är mängden uppmätt uteluft i liter per sekund minus (0,35 multiplicerat med rummets golvarea i kvadratmeter) dividerat med 7¹.

Lagstöd

Beslutet är fattat med stöd av 26 kap. 9, 14, 21 och 26 §, 9 kap. 3 § samt 1 kap. 1 §, 1 p, 2 kap. 1-3 och 6-7 § miljöbalken och 2-4 § viteslagen.

Sammanfattning

Miljöenheten har på delegation av miljö- och stadsbyggnadsnämnden den 4 juni 2018 beslutat att förelägga kommunstyrelsen i Nacka kommun att utreda behovet av åtgärder för att verksamheten på Eklunda förskola ska vara anpassad till ventilationskapaciteten i varje rum. Senast den 24 augusti 2018 skulle en tids- och åtgärdsplan ha lämnats in.

Miljöenheten bedömer förskolans slutredovisning den 14 november 2019 som bristfällig samtidigt som förskolan inte vill att fastighetsägaren ska göra några tekniska åtgärder för att förbättra ventilationskapaciteten. Det skulle bli för dyrt för förskolan.

De omfördelningar av verksamheten förskolan istället valt, kan inte kompensera bristerna på tillförd uteluft i 14 av förskolans 20 rum. Förskolan har dessutom inte visat att de har kontroll på att den tillförda uteluften som ändå finns fördelar sig mellan de olika rummen på ett tillfredsställande sätt.

Miljöenheten har den 18 november 2019 skrivit till förskolan och enheterna för Välfärd skola och fastighetsförvaltning om den otillräckliga slutredovisningen. Trots löften om att inkomma med uppgifter och förtydliganden har dessa fortfarande uteblivit.

¹ Källa: Folkhälsomyndighetens föreskrift FoHMFS 2014:18

Ärendet

Förskolan ingår i en tillsynsombgång som omfattar åren 2017 och 2018. Fokus i denna tillsynsombgång var att bedöma om ventilationen är tillräcklig i varje rum där barn normalt vistas i förhållande till antalet personer som normalt vid stillasittande sysselsättning är där.

Ett tillsynsbesök ägde rum den 20 mars 2018. På grund av avsaknad av utlovat underlag valde miljöenheten den 4 juni 2018, § 302 MSN, att förelägga om utredning av åtgärder om luftflöden på förskolan, se bilaga till tjänsteskrivelsen.

Ett första svar på föreläggandet tog miljöenheten emot den 28 januari 2019. Detta bedömde miljöenheten som otillräckligt.

Kontakterna med förskolan samt enheterna för Vårld och skola och Fastighetsförvaltning i kommunen har därefter varit flera. Enheten för fastighetsförvaltning hyr ut lokalerna till förskolan, även om fastighetsägaren är Rikshem Skolfastigheter AB.

Miljöenheten tog emot ett slutgiltigt svar den 14 november 2019. Även detta slutgiltiga svar bedömde miljöenheten som otillräckligt.

Trots ytterligare kontakt i frågan via mejl och löften, har miljöenheten den 3 september 2021 ännu inte mottagit efterfrågade uppgifter eller behövliga åtgärder vidtagits.

Skäl till beslut

Tillsynsbesöket visar att det finns brister som innebär att det är för många personer i för många rum och att uteluft inte tillförs 14 av förskolans 20 rum på ett tillfredsställande sätt vilket innebär en risk för olägenhet för människors hälsa.

På avdelningen Gläntan saknas helt tillförd uteluft i rum 56 och i rummen 57, 58 och 59 saknas direkttillförsel av uteluft (utan att denna har passerat ett annat rum).

På avdelningen Stacken saknas direkttillförsel av uteluft (utan att denna har passerat ett annat rum saknas) i rum 1, 2, 3 och 4.

På avdelningen Lyan saknas direkttillförsel av uteluft (utan att denna har passerat ett annat rum saknas) i rum 35. Hur förhållandena är i rum 33 är oklart.

På avdelningen Holken saknas helt tillförd uteluft i rum 40 och i rummen 41a, 41 och 47 saknas direkttillförsel av uteluft (utan att denna har passerat ett annat rum).

Att få in uteluft via en tillufts kanal i ett rum och sedan via ett överluftsdon få in denna luft i ett eller flera andra rum är inte tillräckligt såvida förskolan inte kan visa att tilluften ändå kommer in i varje rum utan att dessförinnan vara förorenad av annan inomhusluft.

Ventilationen är en begränsad faktor i ett rum. Enligt Folkhälsomyndigheten behövs strax över 7 liter per person för att undvika olägenhet för människors hälsa. Dessa riktvärden bygger på vetenskaplig forskning som visar att de flesta mår bra och kan prestera vid dessa flöden. Ibland behövs högre flöden än så för att luften ska vara bra. Vid sysselsättning som inte är stillasittande, det vill säga ”spring” krävs mer än 7 liter uteluft per person. Till exempel andas en människa ut runt 15 liter koldioxid per timme vid sängläge, 20 liter vid stillasittande och vid motion runt 120 liter per timme. Det är viktigt att ventilationen sätts på minst en timme innan verksamhetsdagen börjar för att föroreningar ska hinna vädras ut och luftkvaliteten vara godtagbar. Detta kan variera då effektiviteten på luftutbytet skiljer sig åt beroende på typ av ventilation och hur den är installerad. Tillfälligt kan detta lösas med regelbundna vädringsrutiner. Vintertid kan det dock vara svårt att vädra regelbundet då man kyler ut lokalerna. Denna lösning är också sårbar, då det ofta blir personbundet samt att personer byts ut.

Barn och ungdomar vistas en stor del av dygnet inomhus och inomhusmiljön har stor betydelse hur de exponeras för olika hälsoskadliga ämnen. Därmed har den även stor betydelse för barns och ungdomars hälsa. Ventilationsanläggningen i en byggnad ska transportera bort partiklar som allergener, kemikalier och andra föroreningar i inomhusluften, samtidigt som den ska tillföra frisk luft. Ventilationsanläggningens funktion och dimensionering har stor betydelse för inomhusmiljön. Låga flöden leder till större smittrisk, mer inandningsbara partiklar och allergen med ökad risk för astma och allergi. Skadliga ämnen som hormonstörande mjukgörare och flamskyddsmedel från material i lokalen hamnar i inomhusluften, som barnen andas in och som de får i sig när de stoppar saker och fingrar i munnen, kan orsaka skador på sikt. Städning i kombination med ventilation är därför speciellt viktig i förskolan av den anledningen. Dålig luftkvalitet även leda till trötthet och koncentrationssvårigheter, därmed en sämre inlärningsförmåga.

Trots föreläggande från juni 2018, har förskolan inte gjort något för att säkra att barnens inomhusmiljö ska anses vara tillfredsställande enligt miljöbalken. Det är verksamheten som har bevisbördan och ska kunna visa att luftflödena är tillräckliga samt att luftkvaliteten inte innebär risk för olägenhet för människors hälsa. Verksamheten har inte visat detta.

Verksamheten är även ansvarig för att verksamhetslokalerna uppfyller miljöbalkens krav. Om en förskola inte kan anpassa verksamheten eller förmå fastighetsägaren att anpassa lokalerna eller vara beredd att betala för åtgärderna, behöver verksamheten upphöra eller hitta en ny lokal.

Miljöenheten bedömer att ett vitesföreläggande är motiverat för att förmå förskolan och huvudmannen för verksamheten att efterleva gällande krav enligt miljöbalken avseende inomhusluften i rummen på förskolan där barnen normalt vistas. Vitesbeloppets storlek är satt utifrån vad liknande ventilationsåtgärder kostar.

Carina Andrésen
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten
08-718 81 73
carina.andresen@nacka.se

Bilagor:

Beslut om Föreläggande om utredning av åtgärder om luftflöden, § 302 MSN, daterat den 4 juni 2018